

REFUGIS I BOMBARDEJOS A MANRESA DURANT LA GUERRA CIVIL

ADOLF HITLER

LEGIÓ CONDOR

MUSSOLINI

AVIAZIONE LEGIONARIA

**AJUDEN L'EXÈRCIT
NACIONAL**

FRANCISCO
FRANCO

BOMBARDEJOS SOBRE LA REREGUARDA
(zones habitades allunyades dels fronts de combat)

BOMBES SOBRE LLOCS PÚBLICS I CÈNTRICS

MILERS DE VÍCTIMES INNOCENTS ENTRE LA POBLACIÓ CIVIL

1 de desembre de 1936

JUNTA DE DEFENSA DE LA POBLACIÓ CIVIL

**1: CONSTRUIR
REFUGIS ANTIAERIS**

**2: ESTABLIR
MESURES PREVENTIVES**

MESURES PREVENTIVES PER CASOS DE BOMBARDEJOS

**SIRENES
ANTIAÈRIES**

**CAMPANYES
INFORMATIVES**

**TIRES ADHESIVES ALS
VIDRES DE LES FINESTRES**

**NO DEIXAR RES
INFLAMABLE ALS TERRATS**

**DE NIT, REDUIR LA LLUM
DE CASES I COTXES**

**ESCOLLIR UN ENCARREGAT
DE CADA CASA**

PREVENCIÓ D'ARMES QUÍMIQUES

**A LA
FÀBRICA BALCELLS
ES VAN DISSENYAR I
FABRICAR
CARETES ANTIGAS**

CONSTRUCCIÓ DE REFUGIS ANTIAERIS

**1.- FER UN CENS DE POSSIBLES REFUGIS:
205 refugis per a 26.000 persones
(molts es van desestimar)**

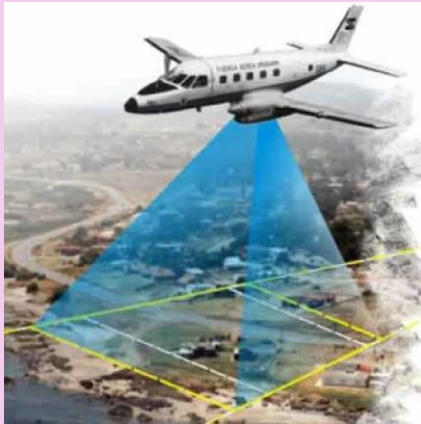
**2.- CONSTRUIR NOUS REFUGIS
(molts problemes)**

- * es van demanar voluntaris
- * es va obligar tots els manresans de 18 a 45 anys a treballar-hi per torns
- * es van imposar quotes obligatòries
- * 13-12-1938 es va mobilitzar tot el personal del ram de la construcció i tota la població apta per treballar

**Indiferència perquè pensaven que mai
no bombardejarien Manresa.**

**Des de mitjan 1938 volaven
avions de reconeixement ("la pava"),
que NO bombardejaven.
La gent es va acostumar a
no fer cas de les sirenes.**

**Malgrat totes les dificultats,
es van construir molts refugis antiaeris:**

GRUP ESCOLAR RENAIXENÇA	ANTIC PARC DE BOMBERS (arran de la paret de la muralla)	PLAÇA DE SANT DOMÈNEC (al costat del conservatori)
CARRER DE SANT MIQUEL (antic solar de l'església)	ESTACIÓ DE MANRESA ALTA	ESTACIÓ DEL NORD
PLAÇA DE LA REFORMA	TURÓ DE PUIGTERRÀ (amb diverses galeries)	Altres...

**També es van adaptar soterranis de fàbriques o el
túnel dels Ferrocarrils Catalans (Viladordis).**

REFUGI DEL GRUP ESCOLAR RENAIXENÇA

memoria.cat/bombardeigs

**Un dels més ben conservats de
Manresa.
Format per 4 galeries paral·leles,
connectades entre si.
230 metres quadrats.
Cabuda per a 900 persones.**

memoria.cat/bombardeigs

REFUGI DE LA PLAÇA DE SANT DOMÈNEC

**Un dels més cèntrics
de la ciutat.
Capacitat per a
160 persones.**

REFUGI DE LA PLAÇA DE LA REFORMA

**Refugi de galeria sota de la Seu.
Ara hi ha un aparcament.
Cabuda per a unes 200 persones.**

REFUGI DE LA PLAÇA EUROPA

**A l'antic parc de bombers.
Format per un passadís d'uns 60 m.
que recorre tota la
Muralla del Carme
al llarg del seu interior.**

REFUGI DE L'ESTACIÓ DEL NORD

**Al turó situat darrere l'estació.
Passadissos en forma de ziga-zagues,
coberts amb volta de canó
i amb una llargada d'uns 44 m.
El refugi tenia 3 accessos, connectats entre si.
que es poden veure des de l'andana 4.**

REFUGI DE L'ESTACIÓ DE MANRESA ALTA

memoria.cat/bombardeigs

memoria.cat/bombardeigs

**Es troba a tocar de la via i a
pocs metres de l'estació,
en un dels murs de la
Torre de l'Alberty.
És una galeria de 50 m2.
Cabuda per unes 200 persones.**

**Els aviadors tenien plànols amb
els objectius per bombardejar**

**Dipòsits de
combustible**

**Fàbriques i
magatzems d'armes**

Estacions de tren

Centrals i línies elèctriques

Ponts i carreteres

Aeròdroms

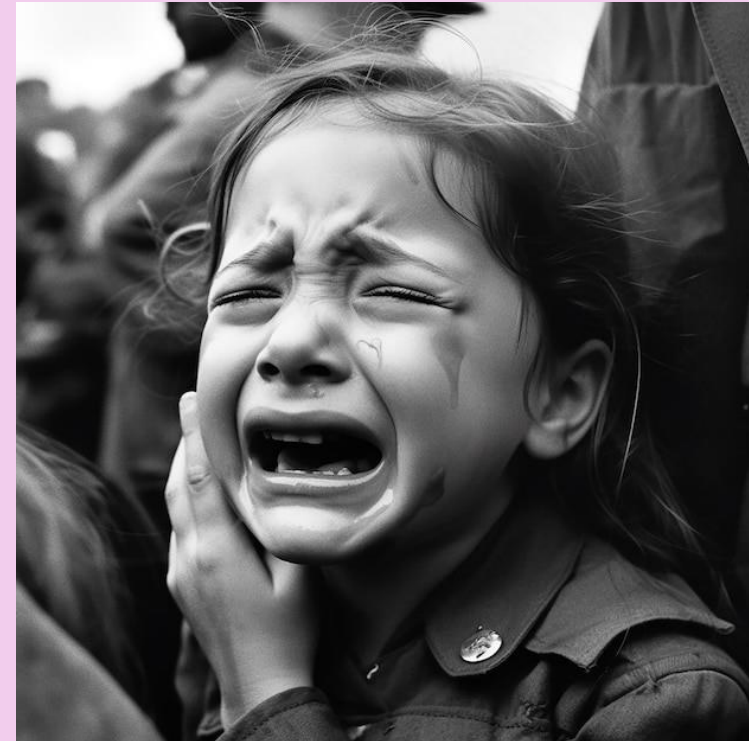
Casernes de soldats

Però en realitat aquests bombardejos volien:

**DESMORALITZAR ELS
SOLDATS REPUBLICANS**

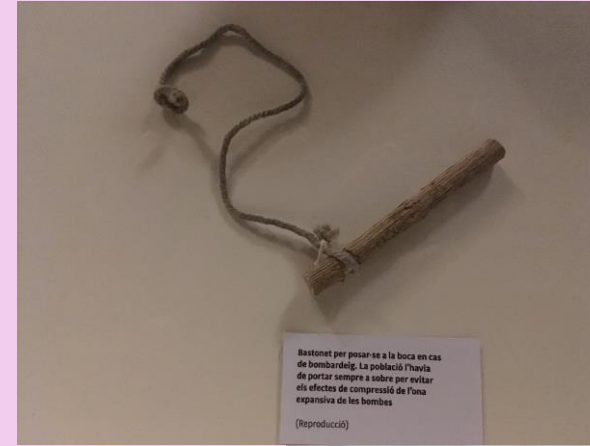
**CAUSAR EL TERROR ENTRE
LA POBLACIÓ CIVIL**

EN CAS DE BOMBARDEIG LES INSTRUCCIONS EREN:

**Quan sonaven les sirenes,
córrer cap al refugi més proper
i evitar circular pel carrer.**

**Si no s'arribava a cap refugi,
ajaure's a terra, posar-se les mans
al clatell i un tronc a la boca**

**21
deseembre
1938**

**19
gener
1939**

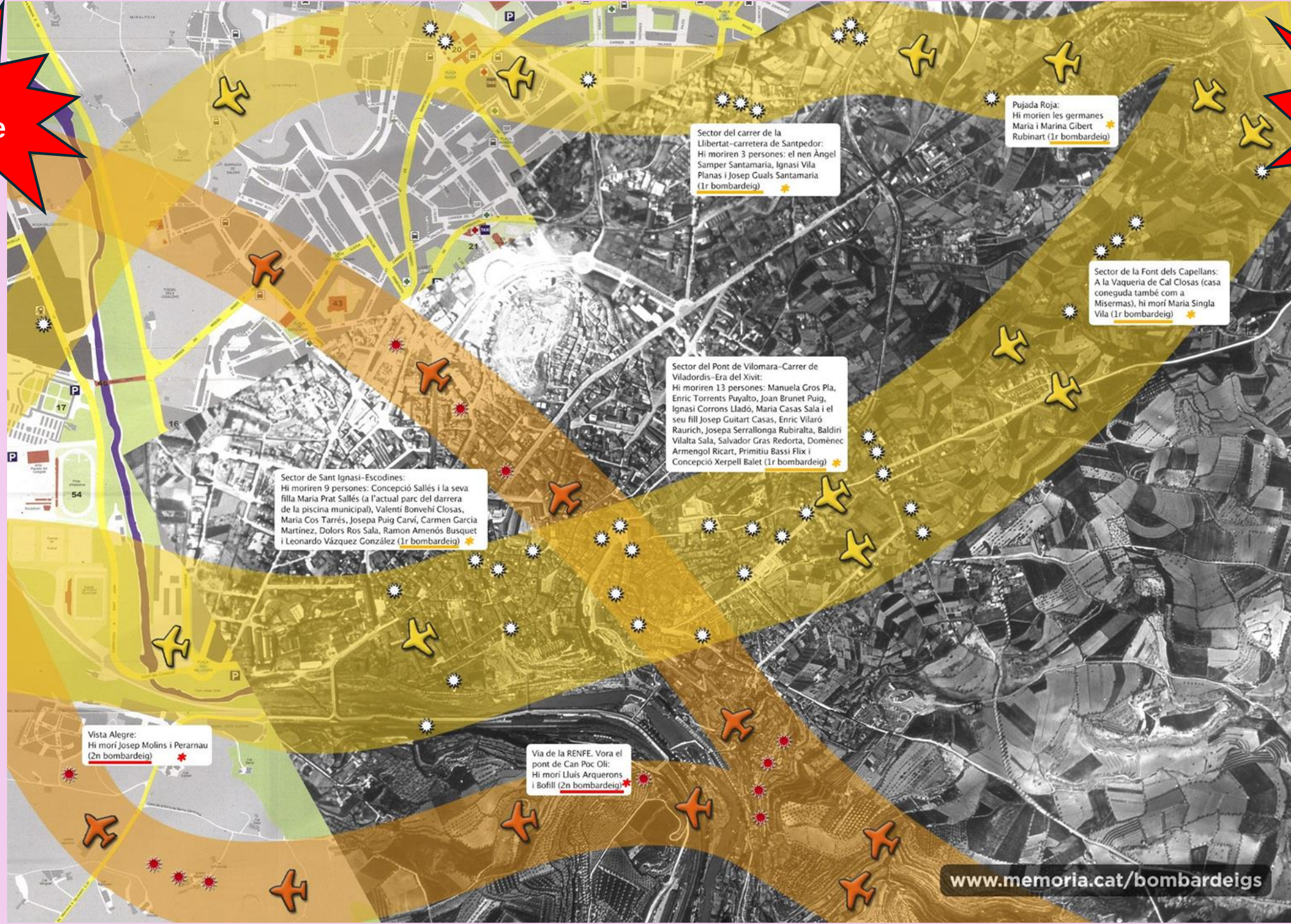

**A MANRESA HI VA HAVER
2 BOMBARDEJOS**

21
desembre
1938

33

19
gener
1939

2

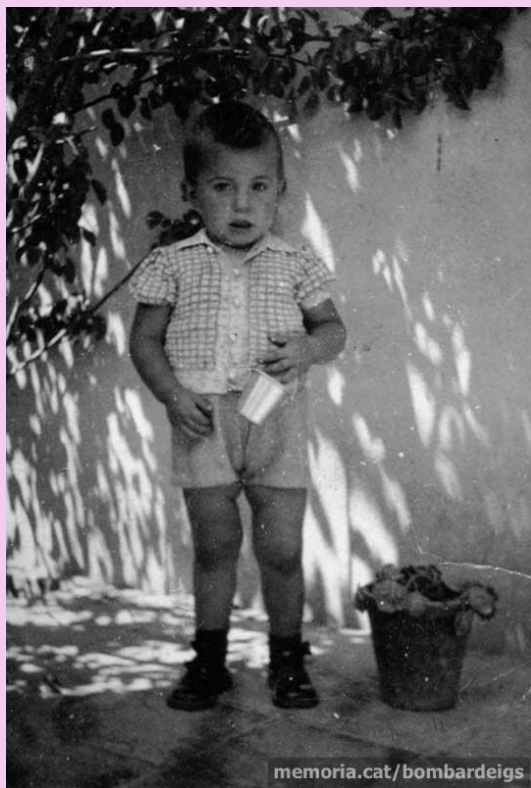

Casa bombardejada al carrer de Casanova.

Impactes de metralla a la façana del Museu que dona al carrer de Viladordis.

Entre les víctimes dels bombardejos van perdre la vida alguns **infants**:

Josep Guitart i Casas (3)

Maria Gibert i Rubinat (12)
Marina Gibert i Rubinat (11)

Enric Vilaró i Raurich (8)

**Àngel Samper i Santamaria (8), Josepa Serrallonga i Rubiralta (15),
Joan Brunet i Puig (17), Enric Torrents i Puyaltó (17), Abdó Puig i Cumulada (18)**

Una altra bomba va malmetre la vaqueria de cal Closas, a poca distància de la **Font dels Capellans**, i va matar **Maria Singla i Vila**.

Una de les bombes que afectaren aquell sector caigué al mig de la **carretera Pont de Vilomara**, a l'altura del pont del carrilet, i matà tres treballadors que acabaven de plegar de la fàbrica de cal Santasusana: **Joan Brunet i Puig**, **Enric Torrents i Puyaltó** i **Manuela Gros i Pla**. Els seus cossos destrossats quedaren enganxats a uns filats i uns plataners que hi havia.

Un xic més amunt -poc abans d'arribar a **l'Era del Xivit-**, també fou mort **Ignasi Corrons i Lladó**. Foren especialment colpidores les bombes que caigueren a l'Era del Xivit i a la zona del voltant del **carrer de Viladordis**, lloc on el bombardeig provocà més morts, entre els quals **Maria Casas i Sala** i el seu fill, **Josep Guitart i Casas**.

Així mateix, l'aviació abocà bombes pels camps del que avui dia és el carrer de la Sardana, al carrer de les Saleses i a l'interior del pati de l'antic edifici de les Germanetes dels Pobres, al carrer de Sant Bartomeu.

A continuació, altres bombes foren llançades al sector de la plaça de Sant Ignasi: una ensorrà l'edifici de la barberia (actual farmàcia Arroyo) que hi havia davant del col·legi del mateix nom -aleshores caserna-, una altra va caure a l'actual via de Sant Ignasi, davant el taller d'un boter.

Igualment, una bomba tocà la teulada de l'edifici de Sant Ignasi. Aquestes bombes causaren la mort d'almenys cinc persones: la del barber Valentí Bonvehí i Closas, la d'un militar que travessava la plaça en aquell moment (i que, un instant abans, havia obligat una dona a estirar-se a terra, cosa que li havia salvat la vida), la de Maria Cos i Tarrés, sota l'arcada del començament del carrer de Santa Llúcia, i la d'una mare i la seva filla (Concepció Sallés i Subirana i Maria Prat i Sallés), a l'inici del carrer de Viladordis, prop de la piscina municipal.

El segon bombardeig de Manresa va ser només 5 dies abans de l'entrada de les tropes franquistes, quan la guerra ja estava del tot decidida a favor del bàndol franquista.

**Només volien provocar el pànic entre la població civil,
desmoralitzar-la i dissuadir-la de qualsevol intent de resistència.**

Van ser una mostra de la brutalitat de la dictadura franquista.

Informació extreta de:

Opuscle: bombes franquistes sobre Manresa:

<https://www.memoria.cat/bombardeigs/wp-content/uploads/sites/107/2023/10/Opuscle-Bombes-franquistes-sobre-Manresa.pdf>

Els bombardeigs franquistes a Manresa (1938-39):

<https://www.memoria.cat/bombardeigs/>

Els bombardeigs de l'aviació franquista sobre Manresa (audioguia):

<https://izi.travel/es/b8ce-els-bombardeigs-de-l-aviacio-franquista-sobre-manresa/ca>